

REZILIENȚĂ PRIN EXCELENȚĂ

Cum arată centrele județene de excelență în 2021

DE CE O DIAGNOZĂ PENTRU CENTRELE DE EXCELENȚĂ?

De unde a venit ideea diagnozei centrelor de excelență din România? Răspunsul este simplu și a devenit aproape cutumiar în cadrul Societății Academice din România, deoarece dorim să adresăm întrebări pertinente și să livrăm soluții punctuale, *evidence-based*, care lipsesc din peisajul mediatic. Scopul este să ridicăm nivelul dezbaterii politicilor educaționale și, simultan, să recentrăm discuția despre viitorul învățământului românesc pe soluții care să corespundă nevoilor întâlnite la firul ierbii. Una dintre interogațiile pertinente la care ne așteptam să primim răspuns din partea autorităților care gestionează educația: cum transformăm centrele de excelență în huburi pentru reziliență, promovând, astfel, excelența drept coordonată fundamentală în resetarea morală a învățământului românesc?

Ordinul de ministru privind înființarea centrelor de excelență a fost semnat în 4 noiembrie 2020, însă puține sunt inspectoratele școlare județene care au întreprins eforturi pentru înființarea și organizarea acestora, un motiv întemeiat fiind situația epidemiologică. Olimpiadele școlare nu au mai fost organizate, iar insulele de bune practici (olimpiadele școlare online, precum cea organizată de BRIO) nu au fost recunoscute formal de către Ministerul Educației, cu o consecință vizibilă de privare a acestor elevi de dreptul lor la bursa de performanță. Această instituție guvernamentală ar trebui să adopte o poziție fermă în ceea ce privește organizarea centrelor de excelență, demonstrând, în același timp, viziune pentru rezolvarea unei dileme: care va fi baza de unde se selectează vârfulurile, dacă în ultimii doi ani școlari nu au fost organizate concursuri și competiții școlare? Ignorarea acestei interogații ar da dovadă de iresponsabilitate.

Nu în ultimul rând, această diagnoză se vrea a fi tratată drept un semnal de alarmă la orizontul demarării proiectului România Educată. Deși, formal, principiul excelenței se află pe lista valorilor promovate prin sistemul de educație, conform viziunii propuse de Administrația Prezidențială (Fișa de sinteză, p. 5), în documentele strategice nu întâlnim acțiuni concrete care să fie întreprinse de stat pentru a dezvolta centrele de excelență, unde se pregătesc elevii capabili de performanță școlară. Această omitere demonstrează o viziune inconsistentă cu privire la viitorul (și prezentul) acestor centre județene de excelență, dar și un vid în planificarea autorităților de management din educație - vid care poate fi suplinit de acest document.

Centrele de excelență sunt unități conexe ale Ministerului Educației, coordonate metodologic de către inspectoratul școlar județean. Din 2020, acestea au fost reglementate prin legislația secundară (ordin de ministru), astfel încât pot dobândi personalitate juridică. Structura și atribuțiile centrului de excelență se stabilesc de inspectoratul școlar.

Importanța acestor centre de excelență în microsistemele educaționale de la nivel local este reprezentată de livrarea următoarelor servicii educaționale, menționate în OMEC 5562/2020:

- elaborarea strategiilor de identificare și de selecție a copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte în vederea constituirii unor grupe de performanță pe discipline, arii curriculare sau domenii științifice, artistice și tehnice, inclusiv pentru elevii care învață în limbile minorităților naționale;
- inițierea acțiunilor de identificare și promovare a copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte;
- asigurarea, anual, a constituirii, funcționării și pregătirii grupelor de excelență;
- elaborarea și asigurarea implementării unor programe de parteneriat cu diverse instituții din țară și străinătate, cu organizații neguvernamentale, cu comunitatea locală, în scopul îmbunătățirii condițiilor și resurselor necesare educării diferențiate a copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte;
- dezvoltarea programelor proprii de cercetare didactică și organizarea conferințelor care au ca temă activitățile specifice centrului de excelență;
- organizarea taberelor naționale de pregătire a copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte, pe discipline;
- poate organiza activitatea de pregătire a loturilor olimpice județene/al municipiului București.

Analizând această paletă a atribuțiilor, putem afirma cu certitudine faptul că activitatea centrelor de excelență nu se rezumă la pregătirea loturilor olimpice pentru olimpiadele și concursurile școlare; aceasta este cu atât mai complexă.

Având în vedere faptul că Ministerul Educației nu a prezentat vreun bilanț cu privire la situația din aceste centre (resursă umană, viziune, organizare în perspectiva noului an școlar), Societatea Academică din România a întreprins acest demers de radiografiere în

mod independent, adăugând, la finalul diagnozei, o serie de măsuri care pot fi implementate imediat.

Aceste măsuri sunt unele chibzuite și echilibrate, astfel încât nu vor destabiliza resursele financiare ale Ministerului Educației, respectiv ale autorităților publice. Pe de altă parte, neadoptarea unor măsuri inteligente cu privire la funcționarea centrelor de excelență ar demonstra nepăsare față de copiii, tinerii și profesori pentru care educația înseamnă performanță. Și ce motiv mai bun să ai să pleci din țară și să nu te mai întorci, atunci când vezi că statul nu are prea multe să îți ofere, în afara unei ceremonii marcate de festivism și a unei diplome xeroxate?

METODOLOGIE

Principalul instrument utilizat în vederea realizării acestei diagnoze a fost transmiterea solicitărilor formulate în baza Legii 544/2001, întrucât informațiile solicitate de către SAR erau cele de interes public: organizarea centrului, nr. de posturi, nr. de ore de activitate în anul școlar respectiv etc. Au fost adresate 42 de cereri, către toate inspectoratele școlare județene (IȘJ) și Inspectoratului Școlar al Municipiului București (IȘMB); toate instituțiile au răspuns în termenul limită prevăzut de lege.

Întrebările cuprinse în cereri au fost următoarele:

1. Câți copii au beneficiat de serviciile educaționale ale centrului județean de excelență, pe parcursul anului școlar 2020-2021?;
2. Cum au fost selectați acești beneficiari, în sensul identificării copiilor și tinerilor capabili de performanță?;
3. S-a garantat organizarea programelor proprii de cercetare didactică și organizarea conferințelor care au ca temă activitățile specifice centrului de excelență pe parcursul anului școlar 2020-2021? Dacă da, ce programe proprii de cercetare didactică s-au organizat?;
4. Cum au fost selectate cadrele didactice care au pregătit elevii capabili de performanță?;
5. Unde s-au desfășurat activitățile din cadrul centrului județean de excelență? Vă rog să îmi trimiteți o copie după calendarul de activități proprii ale centrului județean de excelență, organizate pe parcursul anului școlar 2020-2021;

6. Cum s-a susținut financiar centrul județean de excelență? Au existat surse de finanțare privată accesate?
7. Cum a contribuit autoritatea publică locală la administrarea centrului județean de excelență?
8. Cadrele didactice care au pregătit copiii beneficiari ai serviciilor educaționale din cadrul centrului județean de excelență au beneficiat de remunerări sau alte beneficii specifice? Dacă da, sub ce formă?;
9. Câte cadre didactice au fost implicate, în total, în organizarea activităților din cadrul centrului județean de excelență?;
10. Care a fost numărul total de ore de activitate cu elevii în cadrul centrului județean de excelență pe parcursul anului școlar 2020-2021?;
11. Care sunt planurile dumneavoastră viitoare, aferente anului școlar 2021-2022, în vederea identificării și selecției copiilor și tinerilor capabili de performanțe din cadrul județului?;
12. Au existat recompense/beneficii pentru elevii implicați în cadrul activităților desfășurate în cadrul centrului județean de excelență? Dacă da, care?;
13. Care a fost suma totală investită, în anul școlar 2020-2021, în organizarea centrului județean de excelență?

Astfel, am urmărit nu doar să oferim publicului o radiografie asupra activității centrelor de excelență din România, dar și o mapare a modului în care inspectoratele școlare județene (coordonate de Ministerul Educației) își respectă obligațiile prevăzute în OMEC 5956/2020 privind înființarea centrelor județene de excelență/Centrului Municipiului București de Excelență, ceea ce poate reprezenta un indicator important în discuția privind buna guvernare a microsistemelor de învățământ de la nivel local.

CÂTE CENTRE DE EXCELENȚĂ FUNCȚIONALE AVEM ÎN ROMÂNIA?

În ciuda faptului că ordinul de ministru care reglementează activitatea acestor centre de excelență a fost aprobat în 14 septembrie 2020, până la ora actuală nu avem decât 19 centre de excelență funcționale, care au organizat servicii educaționale pe parcursul anului

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

școlar 2020-2021. Acestui fapt îi poate reveni drept cauză fie perioada pandemică (deși centrele de excelență care și-au desfășurat activitatea, au realizat-o online, demonstrând faptul că există soluții, iar ordinul prevede aceste soluții, legitimând serviciile educaționale online), fie faptul că olimpiadele și concursurile școlare au fost suspendate de către Ministerul Educației al doilea an la rând. Analizând Raportul privind starea învățământului¹ realizat de Ministerul Educației, descoperim faptul că acesta nu include referințe cu privire la centrele de excelență sau la excelența/permanența în educație, fapt care poate demonstra interesul scăzut al instituției guvernamentale față de activitatea acestor unități conexe.

Județele în care există un centru de excelență funcțional sunt:

- Vaslui;
- Timiș;
- Tulcea;
- Iași;
- Dolj;
- Călărași;
- Buzău;
- Ialomița;
- Prahova;
- Neamț;
- Bistrița Năsăud;
- Sălaj;
- Giurgiu;
- Mureș;
- Mehedinți;
- Satu Mare;
- Covasna;
- Brașov;

---

¹ Raport privind starea învățământului preuniversitar din România (2019-2020), Ministerul Educației, accesat ultima oară la 20.08.2021, https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2020/Transparenta/Stare%20invatamant/Stare%20preuniversitar_rev_5.07.2021.pdf

- Olt.

La ora actuală, există doar 19 centre județene de excelență care au desfășurat activități cu copiii capabili de performanță în anul școlar 2020-2021. În municipiul București nu există centru de excelență; de asemenea, nu avem centre de excelență în Alba, Arad, Argeș, Bacău, Bihor, Botoșani, Brăila, Caraș-Severin, Cluj, Dâmbovița, Galați, Harghita, Maramureș, Sibiu, Suceava, Teleorman, Vrancea.

În Hunedoara, centrul de excelență s-a aflat, pe parcursul anului școlar curent, în faza de organizare, problemele întâmpinate fiind: nu există suficiente posturi disponibilizate de către Ministerul Educației (doar 2 norme pentru cadrele didactice), ca atare, nu s-a început activitatea propriu-zisă cu elevii.

În Gorj și în Ilfov nu s-au desfășurat activități în cadrul centrului județean de excelență, deoarece abia în luna mai 2021 au fost obținute CUI, fișa de identitate, dovada înscrierii în rețeaua școlară etc. necesare pentru înființare.

O situație asemănătoare întâlnim în județul Constanța, unde anul acesta școlar a fost epuizat pentru întocmirea documentației corespunzătoare și încheierea de parteneriate cu instituții de cultură pentru o bună organizare a serviciilor educaționale și extrașcolare în cadrul centrului. În Vâlcea nu a funcționat un centru de excelență, „din cauza lipsei de resurse umane și materiale”, Ministerul acordând aprobate pentru înființarea unității către inspectorat abia în cursul anului școlar curent.

Sesizăm, așadar, faptul că majoritatea inspectoratelor școlare județene au invocat birocrăția, lipsa resursei umane și materiale, respectiv procedurile necesare pentru înființare drept motiv pentru a justifica lipsa unui centru de excelență funcțional; tot din răspunsul inspectoratelor școlare județene observăm faptul că la nivelul Ministerului Educației nu regăsim practici unitare pe verticala de putere pentru înființarea centrelor județene de excelență în toate județele în anul școlar curent.

CÂȚI ELEVI AU BENEFICIAT DE SERVICIILE EDUCAȚIONALE ALE CENTRELOR DE EXCELENȚĂ?

Conform răspunsurilor primite de la inspectoratele școlare județene, în anul școlar curent, **9305** elevi au beneficiat de serviciile centrelor județene de excelență, media fiind de 516 elevi pregătiți la nivelul unui centru de excelență funcțional. Conform Ministerului

Educației, în anul școlar 2020-2021 avem 2,8 milioane de elevi pe întreg teritoriul României; astfel, elevii care beneficiază de serviciile educaționale ale centrelor de excelență reprezintă **0,33%** din totalul elevilor din România.

Majoritatea elevilor care se pregătesc în cadrul acestor centre județene de excelență sunt înscriși în grupe/disciplină, disciplinele favorite fiind limba română și matematica (unele centre de excelență, precum Tulcea, pregătesc grupe doar pentru aceste două discipline). Insule de inovare și bune practici întâlnim în Călărași, unde centrul de excelență formează elevii în domeniul **tehnologiilor de modelare și imprimare 3D**, dar și în Timiș, unde există două grupe (gimnaziu și liceu) pentru pregătirea elevilor în domeniul roboticii.

Astrofizica, astronomia sunt alte domenii explorate prin intermediul acestor centre județene de excelență, iar la nivelul județului Sălaj avem grupe care se pregătesc în limba maghiară.

PRACTICI ÎN SELECȚIA ELEVILOR CAPABILI DE PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ

Generic, selecția elevilor capabili de performanță școlară în vederea includerii acestora în activitățile centrului județean de excelență constituie o activitate distinctă în fișa de responsabilități a unității conexe Ministerului Educației, după cum o arată ordinul care reglementează activitatea centrului: „elaborarea strategiilor de identificare și de selecție a copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte în vederea constituirii unor grupe de performanță pe discipline, arii curriculare sau domenii științifice, artistice și tehnice, inclusiv pentru elevii care învață în limbile minorităților naționale”. Mai mult, la articolul 8 din OMEC 5562/2020, este stipulat:

„Selectarea copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte se face prin utilizarea următoarelor procedee și instrumente: profiluri psihocomportamentale, desemnări făcute de profesori și/sau de grupul de prieteni, studii de caz, chestionare, teste psihologice de aptitudini școlare, individuale și colective, teste de inteligență, teste de creativitate, teste de aptitudini speciale, analiza activității școlare, teste de evaluare a nivelului cognitiv la disciplina la care doresc să participe la pregătire, interviuri.”

Analizând răspunsurile inspectoratelor școlare județene, putem conchide asupra faptului că nu există **teste standardizate disponibile cu concursul Ministerului Educației**,

platforme de testare digitală sau ghiduri pentru a eficientiza selecția copiilor capabili de performanță.

În unele cazuri, elevii olimpici sunt înscriși automat în centrul de excelență, iar cei care au participat în trecut la olimpiade și concursuri școlare sunt favorizați în această competiție. Acest aspect poate fi considerat problematic, având în vedere bazinul de selecție, care este mai redus, în ultimii doi ani școlari nemaifiind organizate olimpiade și concursuri școlare. Recomandările profesorilor joacă, de asemenea, un rol important.

În **10 din 19** centre județene de excelență funcționale s-au organizat competiții (probe scrise, testări la disciplinele vizate, concursuri) pentru a selecta elevii capabili de performanță, organizate, de regulă, la începutul anului școlar, cu subiecte concepute de profesorii care pregătesc grupele din cadrul centrului. Având în vedere contextul epidemiologic, majoritatea centrelor județene de excelență și-au desfășurat activitatea online, iar elevii s-au putut înscrie completând formulare online, deși majoritatea centrelor județene de excelență nu au o prezență consolidată în mediul digital.

PROGRAME PROPRII DE CERCETARE DIDACTICĂ LA NIVELUL CENTRELOR JUDEȚENE DE EXCELENȚĂ

Conform articolului 4, alineatul (1) din OMEC 5562/14.09.2020 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a centrelor județene de excelență/Centrului Municipiului București de Excelență, „Centrul de excelență colaborează în desfășurarea activității sale cu direcțiile de specialitate din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, cu Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, cu casele corpului didactic, precum și cu unități și instituții de învățământ preuniversitar și universitar”. Dezvoltarea programelor proprii de cercetare didactică și organizarea conferințelor care au ca temă activitățile specifice centrului de excelență constituie responsabilități ale acestor unități conexe Ministerului Educației, aspect prevăzut în ordinul antemenționat.

Puține au fost cazurile în care centrele de excelență au organizat programe proprii de cercetare didactică. Totuși, avem niște insule de bune practici, demne de menționat:

- în Vaslui, cadrele didactice și elevii centrului au participat la workshopuri precum: „Riscuri și vulnerabilități generate de tehnologiile cibernetice, Educația digitală în domeniul securității IT” sau „Infrastructura inteligentă a viitorului digital”;

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

- în Timiș, cadrele didactice de la nivelul centrului de excelență au fost implicate în proiectul Erasmus „Educatori pentru elevi talentați și supradotați”;
- la nivelul județului Iași, a fost organizat proiectul „Abordarea diferențiată a activității cu elevii talentați”, alături de Facultatea de Psihologie și Științele Educației din Iași;
- în județul Dolj, prin intermediul programului Erasmus, s-a realizat un ghid pentru instrucția elevilor supradotați;
- în Ialomița a fost organizat un program de cercetare didactică intitulat „Importanța creativității în susținerea excelenței”;
- în Prahova s-a desfășurat proiectul didactic „Elevul - teaching assistant”;
- la nivelul centrului județean de excelență din Satu Mare, elevii și cadrele didactice au dezvoltat un proiect editorial - revista MATCH, cuprinzând articole pe diverse teme de specialitate.

Alte câteva inspectorate școlare județene au afirmat că o serie de cadre didactice implicate în activitatea centrului județean de excelență au fost implicate în formări ale proiectului CRED, organizat de Ministerul Educației. Pe site-ul proiectului nu am găsit informații cu privire la formarea copiilor capabili de performanță școlară/elevi supradotați.

Cu privire la caracterul organizatoric, doar 2 centre județene de excelență au transmis calendarul de activități proprii.

O concluzie preliminară este reprezentată de faptul că avem un singur caz (Iași) unde centrul județean de excelență a desfășurat un proiect alături de o facultate de științele educației. În virtutea descentralizării, mai multe centre județene de excelență ar trebui să creeze sinergii cu mediul academic, iar Ministerul Educației ar putea juca rolul de facilitator în acest proces necesar pentru creșterea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare la nivel local și județean.

Remarcăm faptul că anumite centre județene de excelență au preluat inițiativa și au realizat parteneriate interjudețean în cadrul unor proiecte punctuale, un exemplu de bună practică fiind Centrul Județean de Excelență din Sălaj, care a organizat un concurs de testare încrucișată, alături de centrele județene de excelență din Satu Mare și Bistrița Năsăud.

CADRE DIDACTICE: NUMĂR, SELECȚIE, BENEFICII

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

La nivelul organizării centrelor județene de excelență, lipsa resursei umane constituie cea mai stringentă problemă, o adevărată piedică în consolidarea activității acestor unități conexe Ministerului Educației. În anul școlar 2020-2021, în centrele județene de excelență au predat aproximativ **1014 profesori**, însă nu toți au fost plătiți.

De pildă, peste jumătate dintre profesorii care desfășoară activități în Centrul Județean de Excelență din Timiș (**35 din 55**) nu sunt remunerați. În Buzău, Mehedinți și Mureș, toți profesorii care activează la nivelul centrului sunt **voluntari**. La nivelul județului Brașov, inspectoratul școlar județean afirmă, cu privire la resursa umană de la nivelul centrelor județene de excelență: „majoritatea cadrelor didactice nu au fost remunerate pentru activitatea acestora”.

În cazul centrelor județene de excelență unde cadrele didactice sunt remunerate, acestea beneficiază de drepturile salariale aferente plății cu ora în sistemul de învățământ preuniversitar, iar numărul normelor didactice existente în cadrul acestor centre de excelență variază între 0,5 (min.) și 4 (max.) norme, salariile profesorilor fiind asigurate prin fonduri de la bugetul de stat. În Vaslui și Timiș, cadrele didactice au putut fi încadrate și în proiecte cu altă finanțare decât cea de la bugetul de stat, fapt care a permis angajarea unui număr mai mare de cadre didactice în activitatea centrului de excelență.

În unele cazuri, cadrele didactice primesc diplome de la autorități; un singur inspectorat școlar județean (Prahova) a declarat faptul că profesorii din centrul de excelență beneficiază de materiale didactice (inclusiv laptopuri pentru proiectarea materialelor didactice) sau de resurse de formare profesională (tabere de pregătire sau alte deplasări).

Având în vedere puținele beneficii de care au parte profesorii care pregătesc elevii capabili de performanță școlară, putem intui faptul că selecția cadrelor didactice interesate nu este una dificilă; de multe ori, factorul determinant (sau exclusiv) este motivația acestora de a se implica în activitatea centrului. În **5 din 19 cazuri este necesar avizul inspectorului școlar de specialitate**, iar în 2 cazuri colectivul de profesori nu și-a modificat componența. De regulă, profesorii care își doresc să participe la centrul județean de excelență, susținând activități de predare, trebuie să prezinte CV-ul, un portofoliu profesional, rezultatele obținute în alți ani școlari cu elevii și, în unele cazuri, să susțină o probă de interviu.

FINANȚAREA CENTRELOR DE EXCELENȚĂ

Conform legislației în vigoare, centrele de excelență beneficiază de finanțare din bugetul Ministerului Educației, dar în același ordin de ministru este prevăzută finanțarea complementară din bugetul local; astfel, fondurile disponibilizate de consiliul local ar trebui utilizate pentru cheltuieli pentru concursuri școlare și activități educative extrașcolare (alineatul 3, articolul 2 din OMEC 5562/2020).

Din cele 19 centre județene de excelență funcționale din țară, 9 beneficiază exclusiv de finanțare de la bugetul de stat.

În Covasna, Ministerul Educației nu a contribuit cu fonduri, cheltuielile de funcționare și organizare fiind suportate de consiliul local al municipiului.

În Călărași, au fost necesare investiții private pentru cumpărarea unui echipament special pentru cursurile de robotică. De sponsorizări a beneficiat și centrul de excelență din Ialomița, dar și cel din Olt - pentru a putea asigura participarea elevilor la un concurs internațional în Belgrad. Pentru centrul din Buzău nu a fost acordată niciun fel de finanțare, profesorii predând voluntar, iar „fișele de lucru au fost editate și distribuite din bugetul personal al fiecărui cadru didactic”.

Cu ce contribuie autoritățile publice locale la buna funcționare a centrelor județene de excelență?

- În **Timiș, Călărași, Buzău, Mureș, Brașov**, primăriile nu contribuie la funcționarea centrelor județene de excelență;
- Olt: plata cu ora (până în septembrie 2020), recompense pentru elevi;
- Covasna: Consiliul Local al Municipiului Sf. Gheorghe a asigurat fondurile necesare funcționării;
- Satu Mare: realizarea unei biblioteci școlare, dotarea cu aparatură de birotică, transportul elevilor la competiții școlare;
- Giurgiu: împreună cu Consiliul Județean, se va realiza un sediu pentru centrul de excelență din fonduri europene;
- Sălaj: a susținut în totalitate activitatea centrului din 2014 și până în 2020;

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

- Bistrița Năsăud: editare cărți, realizarea experimentelor demonstrative, ghiduri turistice, programul Hai la olimpiadă!, oferirea unui spațiu/sediu;
- Neamț: cheltuieli materiale;
- Prahova: obiecte de inventar, poștă, telecomunicații, furnituri de birou, materiale sanitare, deplasări interne, deplasări internaționale, pregătire profesională, premii;
- Ialomița: identificarea de spații oferite cu titlu gratuit, se încearcă proiectarea unei clădiri cu destinația centrului de excelență;
- Dolj: Consiliul Local Craiova a asigurat fonduri pentru achiziționarea unor resurse logistice (poștă telefon, furnituri birou etc.);
- Iași: „nu poate solicita implicarea financiară a autorităților publice locale”;
- Tulcea: reprezentant în CA, transportul elevilor la diferite competiții școlare;
- Vaslui: finanțare complementară din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale din cele 3 zone ale județului care dețin filiale ale centrului: Vaslui, Bârlad și Huși precum și din proiecte ale Asociației Excelența Vasluiană. Autoritatea publică locală reprezentată prin Primăriile și Consiliile locale din Vaslui, Bârlad și Huși au aprobat un buget pentru finanțarea unor proiecte propuse de Centrul Județean de Excelență Vaslui. Proiectul Performanța în competițiile online beneficiază de un buget de 45.000 lei.

Din cauza pandemiei, centrele județene de excelență nu și-au putut desfășura activitatea decât online; totuși, 1/3 respondenți au declarat faptul că este o practică să se desfășoare activități de predare în școli, neexistând sedii propriu-zise ale centrelor județene de excelență, unde să poată fi proiectată activitatea didactică. Practica este reprezentată de încheierea unui contract de comodat cu școli sau colegii din municipiul reședință de județ ori alte protocoale de colaborare cu unitățile de învățământ preuniversitar. În Bistrița Năsăud și Vaslui există mai multe filiale (3-4) ale centrului județean de excelență la nivelul județului.

Conform datelor primite de la inspectoratele școlare județene, autoritățile au investit, în total, 5.087.479 RON pentru funcționarea centrelor de excelență în anul școlar 2020-2021. Raportat la bugetul din acest al Ministerului Educației (39,65 miliarde lei), reprezintă **0,01%** (ținem cont și de faptul că unele centre de excelență au beneficiat și de

alte surse de finanțare, fapt care ar duce la o scădere a procentului total de fonduri investite pentru centrele de excelență).

CUM SE RĂSPĂLĂTEȘTE PERFORMANȚA ȘCOLARĂ?

Conform Hotărârii de Guvern nr. 1064/2020, cuantumul minim al bursei pentru elevi (inclusiv cele de performanță) este de 100 de lei, aceste fonduri fiind acordate de la bugetul de stat în premieră începând cu al doilea semestru al anului școlar 2020-2021. Bursele de performanță pot fi cumulate cu bursele de ajutor social, însă criteriile specifice de acordare a acestui tip de bursă sunt reglementate prin ordin de ministru:

„Bursele de performanță se acordă elevilor care se încadrează în cel puțin unul din cazurile următoare:

a) au obținut locurile I, II sau III la etapele naționale ale olimpiadelor și concursurilor școlare naționale organizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, denumit în continuare MECTS;

b) s-au calificat în loturile de pregătire organizate de MECTS pentru competițiile internaționale;

c) au obținut locurile I, II sau III la etapele naționale ale competițiilor/concursurilor cultural - artistice, cu caracter sportiv sau cu caracter tehnico-științific, de nivel național, organizate de MECTS”

Pentru o viziune completă asupra problemei, este important să aducem în atenția cititorilor faptul că, în anul 2020, doar 163 de autorități publice locale din România (**5,12%**) acordau bursă de performanță, iar bursa de merit (acordată elevilor cu media de cel puțin 8,50 era acordată de 551 autorități publice locale (**17,32%**)².

La întrebarea „Au existat recompense/beneficii pentru elevii implicați în cadrul activităților desfășurate în cadrul centrului județean de excelență? Dacă da, care?”, inspectoratele școlare județene din județele în care există centre județene de excelență funcționale au răspuns astfel:

---

² Raport special privind acordarea bursei pentru elevi la nivel național în anul școlar 2019-2020, Societatea Academică din România și Avocatul Poporului, București, 2020, accesat ultima oară la 20.08.2021 <https://publicatii.romaniacurata.ro/wp-content/uploads/2020/09/Raport-na%C8%9Bional-burse-elevi-SAR-Avocatul-Poporului.pdf>

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

- Vaslui: elevii au beneficiat de o tabără de studiu și au fost premiați în cadrul Galei Excelenței;
- Tulcea: elevii au primit diplome;
- Ialomița: cei care au participat la un concurs județean Universul Științelor au primit diverse premii și diplome;
- Prahova: au fost acordate premii pentru 186 de elevi, elevii premiați au putut participa într-o tabără de pregătire;
- Bistrița Năsăud: recompense simbolice: diplome, cărți, „pentru că Ministerul nu a permis organizarea olimpiadelor și nici nu a recunoscut olimpiadele organizate, fondurile din bugetele locale prevăzute în scopul recompensării performanțelor elevilor se vor pierde”;
- Sălaj: „pentru că ordinul de ministru a restricționat organizarea Olimpiadelor și a concursurilor școlare, nu au mai fost acordate premii, burse din partea autorităților locale și județene. Însă, în anii anteriori s-au oferit premii și diverse oportunități pentru elevi: Tabăra de matematică, organizată anual, parteneriate care au inclus elevii în competiții preliminare olimpiadelor școlare, pregătire individuală și susținerea financiară și prin material de specialitate oferită de Word Vision România”;
- Satu Mare: diplome, ecusoane, pixuri, creioane;
- Covasna: diplome și cărți;
- Dolj: diplome.
- 9 inspectorate școlare județene au declarat că elevii nu au fost răsplătiți pentru performanța acestora, deși în județ există un centru de excelență funcțional.

PLANURI PENTRU ANUL ȘCOLAR 2021-2022

Nu în ultimul rând, autoritățile au fost chestionate cu privire la prioritățile lor în preajma începutului unui nou an școlar, al doilea de la intrarea în vigoare a ordinului care reglementează organizarea și funcționarea centrelor județene de excelență. Răspunsurile inspectoratelor școlare județene din cele 18 județe sunt:

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

- Vaslui: vom extinde timpul de pregătire mediu la 2 ore/săptămână/grupă/disciplină, având în vedere aprobarea unui nr. de 1,5 norme în plus față de anul anterior, și vom regla numărul de elevi la grupă ținând cont și de maniera în care se vor organiza cursurile în funcție de evoluția epidemiologică;
- Timiș: profesorii vor colabora voluntar (0,94 norme), nu există spații alocate;
- Tulcea: formarea de noi grupe, inclusiv la limbi străine și robotică, noi filiale;
- Iași: înființarea de noi grupe la discipline din aria socio-umane și limbi străine, selecția elevilor pe baza unui test;
- Dolj: parteneriat cu CJRAE - valorificarea resursei umane calificate pentru a identifica elevii capabili de performanță școlară;
- Călărași: stabilirea ofertei curriculare în funcție de nevoile elevilor;
- Buzău: dobândirea personalității juridice;
- Ialomița: creșterea numărului de grupe de la 18 la 45, crearea unei strategii, alături de ISJ, în vederea identificării și selecției copiilor capabili de performanță, activitățile se vor desfășura fizic, în cadrul unui liceu;
- Neamț: identificarea și selecția tinerilor capabili de performanță va fi la fel de dificilă, deoarece olimpiadele și concursurile școlare nu au fost organizate;
- Sălaj: realizarea până la începutul anului școlar a paginii Web a Centrului, o mai eficientă diseminare a informațiilor privind selecția și programul de pregătire, facilitatea difuzării materialelor și în format online sau o completare a programului de pregătire prin activități online (de tip quiz), continuarea parteneriatelor educaționale ale Centrului, pentru a realiza pregătirea și testarea în vederea participării la olimpiade și concursuri;
- Giurgiu: diversificarea instrumentelor de identificare și selecție a copiilor capabili de performanță, inițierea unor activități de promovare a copiilor și tinerilor capabili de performanță, organizarea de programe proprii de cercetare;
- Mureș: organizarea de workshopuri de promovare;
- Satu Mare: selecția elevilor capabili de performanță în baza unei evaluări finale, susținute la sfârșitul anului școlar 2020-2021;
- Covasna: lărgirea ofertei de pregătire prin grupe de matematică și științe pentru clasele primare și cursuri transdisciplinare ca: climatologie, robotică, tabere speciale

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

de pregătire (în funcție de situația pandemică și asigurarea fondurilor financiare pentru achiziționarea echipamentelor și dispozitivelor necesare acestor activități);

- Brașov: organizarea de concursuri (probe teoretice și practice) în vederea selectării elevilor capabili de performanță;
- Olt: vor funcționa 6,5 norme în cadrul centrului de excelență.

Pentru anul școlar 2021-2022, inspectoratele școlare județene din județele în care centrele de excelență se află în curs de înființare își propun următoarele:

- Ilfov: unitățile școlare vor funcționa drept filiale, pe lângă fondurile obținute de la bugetul de stat, vor fi identificate surse private;
- Hunedoara: crearea unui centru educațional dotat corespunzător, sprijinirea copiilor capabili de performanță școlară, dezvoltarea spiritului de competitivitate, creativitate și inovație;
- Constanța: selecția cadrelor didactice, vor fi cooptați 198 de elevi care vor beneficia de serviciile educaționale ale centrului.

CONCLUZII. RECOMANDĂRI

Performanța școlară este o prioritate pentru Guvernul României, în contextul reformei educaționale

- **Ministerul Educației să se coordoneze la nivel intern (celulă de criză)** pentru a se asigura că în fiecare județ din România există centru județean de excelență, sprijinirea inspectoratelor școlare județene care nu au reușit până la acest moment să parcurgă etapele birocratice necesare înființării unui asemenea centru;
- Dezvoltarea, de către Ministerul Educației, a unui **mecanism de sprijin** (sub forma unei platforme online dezvoltate de specialiști în educație, psihologi și experți de nișă) pentru **testarea standardizată a elevilor**, în vederea identificării abilităților acestora de a performa la anumite discipline. Testarea poate avea două componente (cea psihologică, respectiv cea cognitivă), mecanismul urmând să ajute centrele județene de excelență în vederea selectării elevilor care vor participa la activitățile de pregătire. Având în vedere faptul că în ultimii doi ani școlari nu au fost organizate olimpiade școlare, se impune realizarea acestui mecanism de sprijin (platformă de

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

teste standardizate, interactivă) pentru a da șansa elevilor care nu au putut participa la olimpiade să fie cooptați în cadrul acestor centre județene de excelență. Similar, poate fi dezvoltată o astfel de platformă și pentru **profesori**, întrucât ar elimina din subiectivism (probe de interviu, recomandări de la inspectorul de specialitate) și birocrația excesivă (comisii, documente justificative, CV-uri), dând șansa inclusiv profesorilor mai tineri să predea în astfel de centre de excelență (cu atât mai mult asistenților și lectorilor universitari). Utilizarea acestor platforme rămâne o decizie a fiecărui centru județean de excelență în parte, fiind respectat principiul descentralizării;

- **Plata corespunzătoare și motivantă pentru toți profesorii care predau în cadrul centrelor județene de excelență** (plata cu ora sau sporuri de performanță), astfel încât să nu mai existe cazuri în care aceștia trebuie să desfășoare muncă voluntară la nivelul centrelor județene de excelență. Pentru domeniile mai puțin populare, centrele județene de excelență se pot organiza în variante hibrid (online/offline) la nivel de consorții de pregătire la nivel regional;
- **Dezvoltarea ofertei curriculare în cadrul centrelor județene de excelență** (STEM și științele viitorului, robotică, inteligență artificială, informatică aplicată) și printr-o mapare a nevoilor mediului privat, aceste dialoguri putând fi purtate prioritari la nivel județean/regional;
- **Recunoașterea centrelor județene de excelență ca partener pentru consultarea** cu Ministerul Educației, Guvern, Administrația Prezidențială, Camera Deputaților și Senat, dar și alte instituții care promovează politici în domeniu (formarea unei asociații profesionale, consorțiu, federație, consiliu consultativ sau altă formă asociativă cu rol de reprezentare). De asemenea, în contextul implementării Proiectului România Educată, este necesară includerea la masa dialogului a reprezentanților centrelor de excelență, iar proiectului trebuie să i se adauge o secțiune dedicată performanței școlare;
- **Elevii olimpici/capabili de performanță școlară să fie consultați cu privire la prioritățile de pe agenda legislativă a momentului**, prin organizarea anuală, de către Comisia de învățământ, tineret și sport din Senatul României (camera decizională pentru proiectele legislative în domeniul învățământului), a unui Forum parlamentar

Diagnoza centrelor de excelență din România 2021

pentru performanță școlară și excelență academică, în care vor fi consultați acești elevi și studenți cu rezultate excelente din punct de vedere academic pe teme de interes public (din domeniul educației, muncii, economiei etc.). Evenimentul va include sesiuni tematice și plenare, iar la final va fi adoptată Rezoluția parlamentară pentru performanță școlară și excelență academică, un document neexhaustiv cu ideile dezbătute în cadrul forumului.

Fiecare smart city trebuie să investească în cetățenii săi smart - centre județene de excelență performante, care să contribuie la o tranziție verde și digitală de succes

- **Centrele județene de excelență să poată accesa fonduri europene** din Planul Național de Redresare și Reziliență, precum și din programul operațional Educație și Ocupare, în mod individual sau în parteneriat cu autoritățile publice locale (Primării, Consilii Județene) pentru a putea dezvolta hub-uri și laboratoare, care să susțină activitățile centrului. Centrele de excelență pot contribui la tranziția verde și digitală, implicând elevii capabili de performanță școlară în dezvoltarea sectorului de cercetare-dezvoltare-inovare la nivel local; de asemenea, prin accesarea fondurilor europene, se va rezolva (fără a afecta stabilitatea bugetului de stat) problema lipsei spațiilor, iar pregătirea într-un astfel de centru va îmbina învățarea experiențială cu cea tradițională, motivând elevii să participe activ la activitățile centrului;
- **Parteneriate cu universități**, în care Ministerul Educației să joace rolul de facilitator
- Autoritățile publice locale să asigure, din finanțarea complementară, **resursele logistice** pentru buna organizare a activităților din cadrul centrului de excelență, această obligație urmând a fi prevăzută în Legea educației naționale nr. 1/2011
- Guvernul României, alături de partenerii din mediul privat și autoritățile publice locale, să dezvolte un **pachet de avantaje** pentru membrii acestor centre județene de excelență, precum și pentru profesorii care îi pregătesc. Acest pachet ar avea un rol funcțional, nicidecum festiv, ar contribui la formarea elevilor și profesorilor în activitatea lor profesională (reduceri la librării și alți operatori culturali, achiziționarea de materiale didactice de ultimă generație, reduceri pentru diverse cursuri, dar și acces privilegiat la internshipuri și stagii de practică în cadrul instituțiilor statului și/sau în cadrul unor companii);

- **Avantaje fiscale pentru întreprinderile care decid să sponsorizeze activitățile centrului județean de excelență**, fie în vederea dezvoltării infrastructurii, creării de laboratoare sau organizarea de cursuri, conferințe, ateliere pentru elevii capabili de performanță;

Statul sprijină copiii capabili de performanță, dar dezavantajați din punct de vedere social (risc ridicat de excluziune socială)

- **Inspectoratele școlare județene să deconteze cheltuielile aferente deplasării elevilor la competiții internaționale de profil**, dar și cheltuielile pentru cazare, masă, diurnă, atât pentru elevi, cât și pentru profesorii însoțitori;
- Pilotarea unui program național de sprijin social și economic pentru familiile tinerilor capabili de performanță aflați în risc de excluziune socială sau sărăcie; **tinerii urmează a fi atent selectați de către centrele județene de excelență, în colaborare cu DGASPC**; familia va beneficia de acest sprijin social dacă elevul face dovada participării la competiții școlare de profil (condiție pentru eligibilitate). Pentru implementarea acestui program național, Ministerul Educației va colabora cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale;
- **Adaptarea subiectelor la concursurile și competițiile școlare de profil, olimpiade pentru copiii cu dizabilități** și stimularea participării acestora la activitățile centrelor județene de excelență prin mijloace specifice (dotări corespunzătoare, adaptarea materialelor utilizate în limbajul Braille, utilizarea inteligentă, în acest scop, a resurselor multimedia și a spațiilor de pregătire virtuală).